

A Sár-hegy Heteroptera faunájának állatföldrajzi vizsgálata

FÖLDESSY K. Mariann
Mátra Múzeum, Gyöngyös

ABSTRACT: (Zoogeographical investigation of the Heteroptera fauna of Sár-hegy /Sár Hill/.) Author examines the zoogeographical distribution of the fauna of Mátra Mountain in his paper. The examination supports the results of earlier botanical and zoological investigations according to which the occurrence of the species of the Mediterranean fauna is high in the area of Sár-hegy.

A Mátra-hegység és a Sár-hegy heteropterológiai vizsgálata során (FÖLDESSY, 1987, 1988) a két terület faunaösszetétele között alapvető eltéréseket lehetett megfigyelni (táblázat).

A faunisztikai eltérések elemzése felvetette annak lehetőségét, hogy a begyűjtött fajok állatföldrajzi vizsgálatát is elvégeztem. A vizsgálatok alapját BENEDEK (1967), HALÁSZFY, (1959), KIS (1989), SOÓS (1963), VÁSÁRHELYI (1978, 1983), WAGNER (1966) munkáiban található besorolások adják. A fenti szerzők adatainak figyelembevétele, a későbbiekben lehetővé teszi a vizsgált terület állatföldrajzi képének összevetését más hazai és hazánkon kívüli területek vizsgálati eredményeivel.

A Sár-hegy faunájában, mint az a táblázatból is kitűnik, az úgynevezett mediterrán faunacentrumokba sorolható fajok relatív gyakorisága mintegy kétszerese a Mátra-hegység faunájában előforduló úgynevezett mediterrán elemekének. A vizsgált területeken 1954-től szórványos, 1986 óta rendszeresen folynak faunisztikai igényű gyűjtések, a dolgozatban ezek adatait vettem alapul.

A Sár-hegy a Mátra-hegység részeként, annak déli előterében az Alföld irányában előretoltan fekszik (LÁNG, 1955).

Az elmúlt években a Sár-hegy területén különböző botanikai és zoológiai kutatások folytak. Ennek során megállapítást nyert, hogy a terület szemi-arid klímájú (KOVÁCS, 1985), délies lejtőin erősen érvényesül az Alföld éghajlati hatása.

A Heteroptera kutatás szempontjából különösen érdekesek a sziklagyepek és pusztafüves lejtők. Ezekben a növénytársulásokban az eddigi gyűjtések során előkerült 69 fajból 16 ún. mediterrán faunacentrumhoz tartozó Heteroptera faj (a táblázatban aláhúzva) került elő. Ezeknek a fajoknak a faunában kimutatható relatív gyakorisága 23,2 %. Említésre méltónak tartom e fajok közül a Phyllomorpha laciniata-t, mely faunánkban csak a Sár-hegyen található, valamint a Psacasta neglecta, Bagrada stolata nevű poloskákat, melyek igen ritka előfordulásúak.

A mediterrán faunacentrum fajai mellett a zoogeográfiai elemzés során még az alábbi faunacentrumok fajai fordulnak elő (l. ábra): palearktikus 40 faj 58,00 % - eurosibériai: 8 faj 11,6 % - holarktikus: 5 faj 7,2 %.

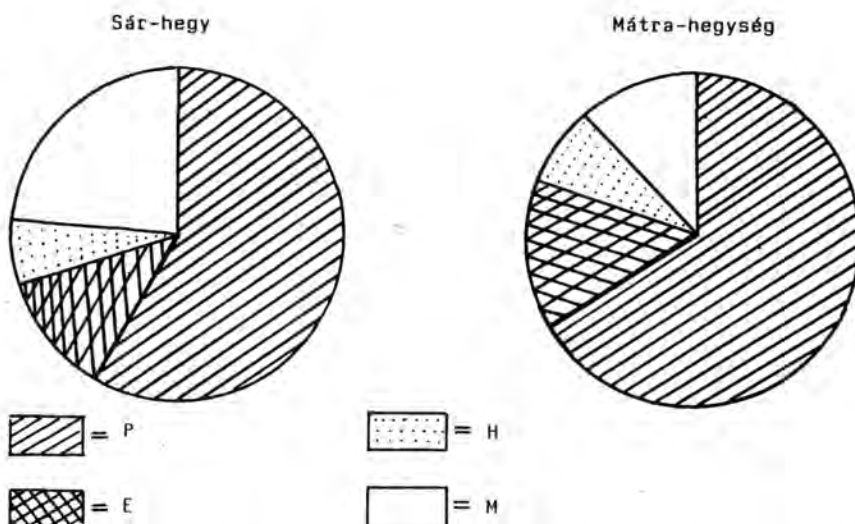
A kiértékelésnél összehasonlítási alapul a mátrai adatokat vettem figyelembe. Eddigi ismereteink szerint a Mátra-hegység Heteroptera faunájában a mediterrán faunacentrum elemeinek relatív gyakorisága 10,6 % (9 faj). A további 75 faj állatföldrajzi csoportosítása (l. ábra): palearktikus 56 faj 66,7 % - eurosibériai: 12 faj 14,3 % - holarktikus: 7 faj 8,3 %.

A Sár-hegy Heteroptera faunájának zoogeográfiai elemzése jól illeszkedik és egészíti ki a terület vizsgálatának eredményeit. A Mátra-hegység és a Sár-hegy további kutatása során a területek feltártságával és a faunák természetes fejlődésével a két fauna összetétele közelíthet, vagy távolodhat egymástól, azonban a kimutatott állatföldrajzi eltérés oly mértékű, hogyha a relatív gyakorisági adatok módosulnak is a két terület között kimutatott differencia alapvető változása nem várható.

1. táblázat: A Sár-hegy és a Mátra-hegység Heteroptera faunája

fajnevek	SH	MH	FE	fajnevek	SH	MH	FE
<i>Nepa cinerea</i>	+	+	P	<i>Chorosoma gracile</i>	+	-	P
<i>Geris odontogaster</i>	+	-	E	<i>Coptosoma scutellatum</i>	+	+	P
<i>Prostemma guttula</i>	+	-	P	<i>Thyreocoris</i>			
<i>Himacerus apterus</i>	-	+	P	<i>scarabaeoides</i>	+	-	P
<i>Aptus mirmicoides</i>	-	+	P	<i>Cydnus aterrimus</i>	+	+	P
<i>Nabis brevis</i>	-	+	P	<i>Sehirus luctuosus</i>	-	+	P
<i>Nabis rugosus</i>	+	+	P	<i>Canthophorus dubius</i>	+	+	P
<i>Nabis ferus</i>	+	+	P	<i>Iritomegas sexmaculatus</i>	+	+	M
<i>Nabis pseudoferus</i>	+	+	P	<i>Iritomegas bicolor</i>	-	+	P
<i>Pygolampis bidentata</i>	-	+	P	<i>Odontoscelis fuliginosa</i>	+	+	P
<i>Reduvius personatus</i>	-	+	H	<i>Odontotarsus</i>			
<i>Rhinocoris iracundus</i>	-	+	P	<i>purpureolineatus</i>	+	+	M
<i>Rhinocoris annulatus</i>	-	+	P	<i>Psacasta neglecta</i>	+	-	M
<i>Phymata crassipes</i>	+	+	M	<i>Eurygaster austriaca</i>	+	+	M
<i>Dictyonota stricnocera</i>	+	-	P	<i>Eurygaster maura</i>	+	+	P
<i>Stephanitis pyri</i>	+	-	P	<i>Eurygaster testudinaria</i>	+	+	P
<i>Lasicantha capucina</i>	+	-	P	<i>Vilpianus galii</i>	+	-	M
<i>Tingis ampliata</i>	-	+	P	<i>Graphosoma lineatum</i>	+	+	P
<i>Catoplatus carthusianus</i>	+	+	P	<i>Sciocoris microphthalmus</i>	+	+	H
<i>Catoplatus nigriceps</i>	+	-	P	<i>Sciocoris distinctus</i>	-	+	E
<i>Copium clavicorne</i>	+	-	M	<i>Sciocoris cursitans</i>	+	+	P
<i>Dictyla echi</i>	+	+	E	<i>Dyrodos umbraculatus</i>	+	-	M
<i>Dictyla humuli</i>	-	+	P	<i>Aelia acuminata</i>	+	+	P
<i>Dictyla rotundata</i>	+	-	M	<i>Neottiglossa leporina</i>	+	+	P
<i>Neides tipularius</i>	+	+	P	<i>Neottiglossa pusilla</i>	-	+	P
<i>Berytinus clavipes</i>	+	-	E	<i>Stagonomus bipunctatus</i>	+	+	M
<i>Berytinus montivagus</i>	+	-	M	<i>Stagonomus amoenus</i>	-	+	P
<i>Berytinus hirticornis</i>	-	+	P	<i>Eusarcocoris fabricii</i>	+	+	P
<i>Pyrrhocoris apterus</i>	+	+	P	<i>Rubiconia intermedia</i>	+	+	E
<i>Pyrrhocoris marginatus</i>	-	+	P	<i>Staria lunata</i>	+	+	H
<i>Dicranocephalus medius</i>	+	-	M	<i>Holocostethus vernalis</i>	+	+	P
<i>Dicranocephalus albipes</i>	-	+	M	<i>Palomena prasina</i>	+	+	P
<i>Dicranocephalus agilis</i>	-	+	P	<i>Palomena viridissima</i>	-	+	P
<i>Gonocerus acuteangulatus</i>	+	+	P	<i>Anthemina lunulata</i>	+	-	P
<i>Syromastes rhombeus</i>	+	+	P	<i>Carpocoris</i>			
<i>Enoplops scapha</i>	-	+	P	<i>purpureopennis</i>	+	+	E
<i>Coreus marginatus</i>	+	+	E	<i>Carpocoris pudicus</i>	+	+	M
<i>Phyllomorpha laciniata</i>	+	-	M	<i>Carpocoris fuscispinus</i>	-	+	E
<i>Spathocera lobata</i>	+	-	M	<i>Carpocoris mediterraneus</i>	-	+	M
<i>Bathysolen nubilus</i>	+	-	P	<i>Dolycoris baccarum</i>	+	+	H
<i>Arenocoris falleni</i>	-	+	P	<i>Eurydema dominulus</i>	-	+	E
<i>Coriomeris denticulatus</i>	+	+	P	<i>Eurydema ventrale</i>	+	+	M
<i>Coriomeris hirticornis</i>	-	+	P	<i>Eurydema ornatum</i>	-	+	P
<i>Ceraleptus gracilicornis</i>	+	+	P	<i>Eurydema oleraceum</i>	+	+	P
<i>Ceraleptus lividus</i>	-	+	P	<i>Bagrada stolata</i>	+	-	M
<i>Alydus calcaratus</i>	+	+	H	<i>Piezodorus literatus</i>	-	+	P
<i>Corizus hyosciami</i>	+	+	P	<i>Raphigaster nebulosa</i>	+	+	P
<i>Rhopalus parumpunctatus</i>	+	+	P	<i>Pentatoma rufipes</i>	-	+	E
<i>Rhopalus subrufus</i>	+	+	P	<i>Picromerus bidens</i>	-	+	P
<i>Brachycarenum tigrinaus</i>	+	-	P	<i>Arma custos</i>	-	+	E
<i>Stictopleurus</i>				<i>Troilus luridus</i>	-	+	E
<i>punctatonevrosus</i>	+	+	P	<i>Jalla dumosa</i>	-	+	P
<i>Stictopleurus abutilon</i>	+	+	E	<i>Zicrona coerulea</i>	-	+	H
<i>Myrmus miriformis</i>	+	+	P	<i>Acanthosoma</i>			
				<i>haemorrhoidale</i>	+	+	E
				<i>Elastmostethus</i>			
				<i>interstinctus</i>	-	+	E
				<i>Elastmostethus minor</i>	-	+	P
				<i>Elasmus grisea</i>	-	+	P

P = palearktikus faunaelem, E = eurosziériai faunaelem, H = holarktikus faunaelem, M = mediterrán faunaelem, SH = Sár-hegy, MH = Mátra-hegység, FE = faunaelemek.

1. ábra: A Sár-hegy és a Mátra-hegység Heteroptera faunájának zoogeográfiai megoszlása.

IRODALOM

- BENEDEK, P. (1969): Poloskák VII. - Magyarország Állatvilága (Fauna Hungarie) 17/1: 1-86.
- FÖLDESSY, M. (1907): Adatok a Mátra-hegység Heteroptera faunájához I. - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 12: 47-52.
- FÖLDESSY, M. (1988): A Sár-hegy Heteroptera faunája - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. Suppl., 2: 9-12.
- HALÁSZFY, É. (1959): Heteroptera II. Poloskák II. - Magyarország Állatvilága (Fauna Hungarie) 17 (2): 1-87.
- KIS, B. (1984): Fauna Republicii Socialiste România Insecta, Heteroptera Partea Generalia Pentatomoides - Academ. Republ. Soc. Rom. 8 (8): 1-216.
- KOVÁCS, M. (1985): A Sár-hegy növénytársulásai - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. Suppl. 1: 47-62.
- LÁNG, S. (1955): A Mátra és Börzsöny természeti földrajza. Földrajzi Monográfiák 1- 1.271.
- SOÓS, Á. (1963): Poloskák VIII. Heteroptera VIII. - Magyarország Állatvilága (Fauna Hungarie) 17 (8): 1-48.
- SZÉKELY, A. (1985): A Sár-hegy kialakulása és felszíni formái Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. Suppl. 1: 7-38.
- VÁSÁRHELYI, T. (1978): Poloskák V. Heteroptera V. - Magyarország Állatvilága (Fauna Hungarie) 17 (5): 1-76.
- VÁSÁRHELYI, T. (1983): Poloskák III. Heteroptera III. - Magyarország Állatvilága (Fauna Hungarie) 17 (3): 1-88.
- WAGNER, E. (1966): Wanzen oder Heteropteren I. Pentatomorpha - Die Tierwelt Deutschlands 54: 1-235.

K. FÖLDESSY Mariann
Mátra Múzeum
H-3200 GYÜNGYÖS
Kossuth u. 40.